

ТДУ 631.93; 634.65

САМАРОНОКИИ ИСТИФОДАБАРИИ ОЛОТҲОИ МУОСИР БАР ЗИДДИ КАСАЛИЮ ҲАШАРОТИ ЗАРАРРАСОН

Қаҳоров Д.Р., ассистент, Ҳафизов А.А., н.и.к., Бобоев А.А., н.и.к. - ДДД, Исоев У.П.- н.и.т., дотсент, ДАТ ба номи Ш.Шоҳтемур

Калимаҳои калидӣ: ҳашарот, касалӣ, захрӯҳо, мошина, олот, мубориза.

Дар замони ҳозира бар зидди касалию ҳашароти зараррасон дастгоҳҳои дастии гуногун (муҳаррикдор ва бемуҳаррик) ва агрегатҳои трактории ОВХ-28, ОВТ-1А ва ғайраҳо истифода мебаранд. То солҳои наздик дастгоҳҳои дастии 10 ва 20 л муқаррарӣ истифода бурда мешуд ва дар вақти коркард, растаниҳоро бо катраҳои калон-калон, ки дар растани нигоҳ дошта намешуданд, мешустанд.

Олотҳои мошинӣ ва дастии муосир бошад маҳлулро бо тарзи аэрозоли ба растани мепошанд. Аэрозолаз калимаи юнонии аεγ-ҳаво ва σολ-маҳлули коллоидӣ, як навъ туман (зарраҳои моеъ ва ҳаво) ё дуд (зарраҳои сахт ва ҳаво)-и сунъиро гӯянд, ки аз захрӯҳои гуногун ҳосил карда, ба ҳаво паҳн мекунад. Дар натиҷа ҳашароти зараррасон маҳв мешавад. Як намуди ин олот муҳаррикдор, зарфаш 60 л, ҷойи пошидани моеъ дар як соат 32 л, суръати мошин 10-20 км/соат, захри моеъро ба тарзи дуд мепошад, албатта бо вазиши шамоли доимӣ (шамоли доимӣ баъди соатҳои 21, 22, 23 ё соати 2-и шаб, ки аз релефи майдон вобаста аст) дар як соат 300-500 гектар майдони зироатҳоро аз коркард гузаронидан мумкин аст. Рӯзона шамоли доимӣ фақат 100 ё то 200 метр мевазад ва кам самаранок мебошад. Рӯзона шамоли доимӣ ба як тараф вазад, барои ҳайвонот ва одам ҳафнок аст, барои ҳамин рӯзона истифода бурдани ин усул қатъиян манъ мебошад.

Тарзи дуҷуми пошидани захрӯ аэрозоли, дисперсионӣ ё заррача бо роҳи паҳн кардани моеъи захролуд бо диаметри як метр паҳнӣ мебошад. Агар дастгоҳи дастии муҳаррикдор 20 литр бошад, суръати ҳаракат 7 км/соат ва маҳлул дар паҳнии 15 метр пошида шавад, як бор пур кардани зарф ба 700 метр мерасад, ки 105 сотихро ташкил мекунад. Мисол, меъёри сарфи НУРЕЛЛ, Д55% к.э. 1,5 л/га аст, ба 20 литр 150 грамм модда рост меояд. Музди меҳнати коргар барои як маротиба пур кардани зарф 10 сомонӣ, нархи 1 литр НУРЕЛЛ, Д55% к.э. 85 сомонӣ мебошад ($0,15 \text{ г} \times 85 \text{ сомонӣ/л} = 12,75 \text{ сомонӣ}$), ҳамин тавр хароҷоти умумӣ 22,75 сомониро ташкил медиҳад.

Дастгоҳи дастии муқаррарӣ хангоми як маротиба пур кардани зарф 10 сотихро ташкил медиҳад, барои як гектарро коркард гузаронидан бошад, зарфро 20 бор пур кардан лозим аст. Ҳамаи хароҷоти умумӣ 455 сомони (20 бор \times 10 сомонӣ ва 20 бор \times 12,75 сомонӣ) ташкил медиҳад. Аз ин ҷо бар меояд, ки дастгоҳи дастии аэрозоли нисбати дастгоҳи дастии муқаррарӣ 432,25 сомонӣ (455 сомонӣ - 22,75 сомонӣ) арзонтар мебошад.

Дигар намуди ба тарзи дисперсионӣ (заррача) маҳлулро дар паҳнии 70 м мепошад (зарфаш 310 л), ки дар як соат 50 гектар майдони зироатро коркард мегузаронад. Хароҷоти ин агрегат нисбат ба агрегати ОВХ-28 қариб 35 баробар арзонтар аст. Масалан, бар зидди кирми ғӯза захри «НУРЕЛЛ, Д55% к.э.» бо меъёри 0,5% истифода шавад, барои як бор пур кардани зарфаш 1,5 л аз ин дору лозим мебошад. Яъне бо 1,5 л 50 гектарро коркард гузаронидан мумкин аст. Нархи 1 л «НУРЕЛЛ, Д55% к.э.» 85 сомонӣ ($1,5 \text{ л} \times 85 \text{ с/л} = 127,5$), музди тракторчи барои як маротиба пур кардани зарфи трактор 50 сомонӣ, сарфи умумӣ 5 л сӯзишворӣ 35 сомонӣ, дигар хароҷот 35

сомониरो ташкил медиҳад. Харочоти умумӣ ҳангоми истифодаи ин усули коркард 247,5 сомониरो ташкил медиҳад, ки нархи коркарди як гектар ҳамагӣ 4,95 сомониरो ташкил мекунад. Нархи коркарди як гектар агрегати ОВХ-28 ба ҳисоби миёна 172,5 сомонӣ ба 1 га мебошад, ки коркарди як гектар агрегати дисперсионӣ нисбати ин агрегат 167,55 сомонӣ (172,5 сомонӣ-4,95 сомонӣ) арзонтар мебошад.

Боз дигар намуди ултрамикромикрокамҳаҷм АУ8115М, андозаи заррача аз 40 то 100 мкм, зарфаш 100 л, суръати мошин 10 км/соат, ба шамоли доимӣ то 100 м мепошад. Дар заминҳои ҳамвор то 50 гектар ва кӯҳсор то 35 гектар дар як рӯз кор кардан мумкин. Дар як соат 270-300 г захр пошида мешавад. Яъне дар дах рӯз 350 гектар коркард кардан мумкин аст. Дар як рӯз ҳамагӣ 10,5 л захр (35 га x 0,3 лга) сарф шудааст. Ҳамагӣ захр 892,5 сомонӣ (10,5 сомонӣ x 85 с/л) мешавад. Музди ронанда 50 сомонӣ, дорурез 35 сомонӣ, дигар хароҷот 50 сомонӣ, бензин 15 л x 7 с/л = 105 сомонӣ, яъне ҳамагӣ хароҷот 1132,5 сомониरो ташкил кард. Коркарди як гектар 32,4 сомонӣ (1132,5:35 га) мешавад.

Афсӯс, ки ин дорупошакхоро фақат бар зидди малахҳо истифода мебаранд. Дехқонон агар ин дорупошакхоро дар заминҳои обӣ бар зидди касалию ҳашароти зараррасон истифода мебаранд, арзиши аслии маҳсулот хеле арзонтар мешуд. Вале, истифода бурдани ин дорупошакҳо дар заминҳои обӣ мушқилтар мебошад. Чунки хоҷагиҳои дехқонию фермерӣ истифодаи гуногунсамти заминҳои обӣ доранд, ки сабаби нодуруст истифода бурдани заминҳо гардидааст. Масалан, як контури замини бист гектара, ки ба таври яқлухт коркард мешавад, ҳоло ба якчанд фермерон тақсим карда шудааст. Яке 0,4 га, дуюмӣ 0,8 га, сеюмӣ 1,5 га, чорумӣ 3 га ва ғайра замин доранд, ки ҳар кадоми онҳо ҳар гуна зироат мекоранд, ба монанди пахта, гандум, шолӣ, полизӣ, сабзавот, юнучқа ва ғайраҳо. Коркарди агротехниро ҳар як фермер бо фаҳмиши худ мегузаронад. Дар як вақт қисми дехқонон бар зидди зараррасонҳо коркарди кимиёвӣ мегузоранд, дигарон коркарди байни қаторҳо сар мекунанд, сеюмиҳо бошанд об мегиранд.

Барои ҳалли ин мушкилиҳо, мо тавсия медиҳем, ки дар базаи идораи кишоварзии ҳар як ноҳия як ширкати хизматрасонӣ ба фермерон ташкил карда шавад. Дар ин ширкат техникаҳои коркарди байни қаторҳо, комбайнҳои ғалладарав, агрегатҳои юнучқадарав, чамбовариҳои мошинии пахта, дорупошакҳои муосир бар зидди касалию зараррасон барои хизмат мавҷуд бошанд. Ҳатто дар ин ширкат агрохимлаборатория ва нуқтаи мушоҳида ва хабаррасон оид ба касалию зараррасон ба роҳ монда шавад, мушкилоти фермерон осонтар мегардад.

Адабиёт

1. Ануриев В.И. Справочник конструктора машиностроителя - М.: Машиностроение, 1967.- С. 684.
2. Аҳмадов Б. Р., Ҳочиев Б.Б. ва дигарон Асосҳои илмӣ-амалии механикони кишоварзӣ-Душанбе, 2011. – 890 с.
3. Босой Е.С. и др. Теория, конструкция и расчет сельскохозяйственных машин- М. Машиностроение, 1978. – 454 с.
4. Ведров Н.Г. Практикум по растениеводству / Н.Г. Ведров, Е.Т. Завгородняя, Е.М. Нестеренко – Красноярск: Издательство Красноярского университета, 1992. – 384 с.
5. Кленин Н.И. и Сакун В.А. Сельскохозяйственные и мелиоративные машины – Москва: Колос, 1980. – 356 с.

АННОТАЦИЯ

ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО ОБОРУДОВАНИЯ ОТ БОЛЕЗНЕЙ И НАСЕКОМЫХ

В представленной статье рассказывается о борьбе с болезнями и вредителями. Здесь показаны машины и оборудование применяемые для борьбы с вредителями и болезнями.

Ключевые слова: насекомые, болезни, яды, машины, оборудование, борьба.

ANNOTATION

EFFECTIVE USE OF MODERN OF THE EQUIPMENT DISEASES AND INSECTS

This article describes the fight against diseases and pests. Shown here are machines and equipment used to control pests and diseases.

Keywords: Insects, diseases, poisons, machines, equipment, fighting.